

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULLARI YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – Bu Yönerge; Anadolu Üniversitesinin Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurullarının oluşumunu, görevlerini, yetkilerini, çalışma usul ve esaslarını düzenler.

Kapsam

MADDE 2 – Bu Yönerge, klinik araştırmalar ve hayvan deneylerine ilişkin izin ve uygulama çalışmalarıyla ilgili etik konular dışında;

- a) Bilimsel etik ihlallerine yönelik iddiaların Anadolu Üniversitesi Bilim Etiği Kılavuzu çerçevesinde incelenmesi ve bunlara ilişkin kararların alınması konularını,
- b) Anadolu Üniversitesi mensupları tarafından veya Anadolu Üniversitesiyle ilişkisine bakılmaksızın kişilerce; akademik unvanların elde edilmesi aşamasında ve sonrasında yapılan her tür bilimsel araştırma ve çalışmalar ile gerçekleştirilen bilimsel etkinlikler, desteklenen ve/veya yürütülen bilimsel araştırma-geliştirme projeleriyle ilgili araştırma etiği konularını,
- c) Anadolu Üniversitesi mensupları tarafından yurt içinde veya yurt dışında her çeşit basın, görsel ve işitsel yayın organlarında yayımlanan veya yayımlanmak üzere gönderilmiş olan her tür yayımla ilgili araştırma ve yayın etiği ihlali konularını,
- ç) Üniversitede eğitim-öğretim süreçlerinde ortaya çıkan etik sorunları,
- d) Üniversitenin topluma hizmet ve toplumsal sorumluluklarının söz konusu olduğu durumlarda ortaya çıkan etik sorunları,
- e) Üniversitenin paydaşlarıyla ilişkilerinde ortaya çıkan etik sorunları,
- f) Üniversitenin farklı birimleri ve mensupları arasındaki ilişkilerde ortaya çıkan etik sorunları,
- g) Fiziksel müdahale içermeyen gözlemsel ve betimsel nitelikte araştırmalar (anket, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları vb.) ile ekolojik çalışma konularında bilimsel araştırma etiğine uygunluk izinlerinin verilmesini,
- ğ) Etik Kurulun yapısını, görevlerini ve çalışma biçimini,
- h) Etik Kurula başvuru ve etik değerlendirme süreçlerine ilişkin konuları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – Bu Yönerge, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 14 üncü ve 42 nci maddeleri ile “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”ne dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – Bu Yönergede geçen;

- a) **Başkan:** İlgili Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun Başkanını,
- b) **Başkan Yardımcısı:** İlgili Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun başkan yardımcısını,

- c) **Birim:** Anadolu Üniversitesinin-tüm akademik ve idari birimleri,
- ç) **Etik Kurul:** Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunu, Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunu veya Anadolu Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunu,
- d) **Kılavuz:** Anadolu Üniversitesi Bilim Etiği Kılavuzunu,
- e) **Mensup:** Anadolu Üniversitesi akademik ve idari personelini,
- f) **Paydaş:** Anadolu Üniversitesi akademik personeli, idari personeli ve/veya öğrencileriyle ortak akademik faaliyette bulunan kişileri,
- g) **Raportör:** Başvuru dosyasının ön incelemesini yapan üyeyi,
- ğ) **Rektör:** Anadolu Üniversitesi Rektörünü,
- h) **Rektörlük:** Anadolu Üniversitesi Rektörlüğünü,
- ı) **Sekretarya:** Anadolu Üniversitesi Hukuk Müşavirliğini,
- i) **Toplantı Raportörü:** Sekretarya Personelini,
- j) **Üniversite:** Anadolu Üniversitesini,
- k) **Üye:** İlgili Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu üyesini ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Etik Kurulun Oluşumu ve Görevleri

Etik Kurulun oluşumu

MADDE 5 - Üniversitede; sosyal ve beşerî bilimler, sağlık bilimleri ile fen ve mühendislik bilimleri alanlarında Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulları oluşturulur.

- a) Etik Kurulları; Üniversitenin ilgili bilim alanlarında görev yapan profesör unvanına sahip öğretim üyeleri arasından iki yıllık süreyle Rektör tarafından atanan yedişer üyeden oluşur. Görev süresi biten üye aynı usulle yeniden atanabilir. Herhangi bir nedenle boşalan üyelik için aynı usulle atama yapılır.
- b) Hakkında etik ihlalinde bulunduğu dair kesinleşmiş adli veya idari karar bulunan profesör, Etik Kurul üyeliğine atanamaz.
- c) Etik Kurul üyeliği sırasında hakkında verilmiş adli veya idari karar kesinleşen üyenin görevi sona erer.
- ç) Kurul Başkanı Rektör tarafından atanır. Kurul Başkanı, kurul üyeleri arasından bir kişiyi başkan yardımcısı olarak seçer. Başkan yardımcılığı görevi başkanın görev süresiyle sınırlıdır.
- d) Yurt dışı görevi veya sağlık sorunu gibi gerekçelerle kesintisiz altı ayı aşan bir süreyle Etik Kurul toplantılarına katılmayacak olan veya bir takvim yılı içinde mazeretsiz olarak üç toplantıya katılmayan üyenin görevi sona erer.
- e) Kurulun sekretaryasını Üniversite Hukuk Müşavirliği yürütür.
- f) Çalışmaların verimliliğini sağlamak üzere farklı bilim alanları için farklı bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulları oluşturulabilir.

Etik Kurulun görevleri

MADDE 6 - Etik Kurulun görevleri şunlardır:

- a) Bilimsel etik ihlaline yönelik iddiaları ve kanıtları incelemek, bu konuda kararlar almak ve alınan kararları Rektöre sunmak,
- b) Etik ihlali iddialarını incelemek için Rektörlük aracılığıyla gerektiğinde bilirkişi veya uzman görüşü almak, ilgili kişi ve kurumlarla yazışmalar yapmak, bilgi istemek ve inceleme kapsamında gerekli diğer işlemleri yapmak,

- c) İnsanlarla veya insanlar üzerinde yapılması planlanan fiziksel müdahale içermeyen araştırma, deney, inceleme ve alan çalışmalarıyla ilgili başvuruları; etik, sağlık, güvenlik, insan hakları, mevcut mevzuat hükümleri ve hukukun genel ilkeleri yönünden incelemek ve etiğe uygunluk izinlerini vermek,
- ç) Etik ilkeler konusunda Üniversite mensuplarını bilgilendirmek; etik değerlerin ön plana çıkarılması, etik bilincinin artırılması ve etik yaşam kültürünün oluşturulması konusunu teşvik etmek; akademik, araştırma ve yayın etiği konularında olası etik dışı eylemleri engellemek üzere ilgili birim veya kurum/kuruluşlarla işbirliği yaparak eğitici faaliyetler düzenlenmesini sağlamak üzere Rektöre önerilerde bulunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Etik Kurula Başvuru ve Etik İnceleme Esasları

Başvuru konusu

MADDE 7 – Etik Kurulda; “etik ihlali iddiası başvuruları” ile “bilimsel araştırma için bilim etiğine uygunluk izni başvuruları” değerlendirilir.

Etik Kurula başvuru esasları

MADDE 8 – Etik Kurula başvuru esasları şunlardır:

Etik ihlali başvurusu;

- a) Rektörlüğe ulaşan veya ulaştırılan etik ihlali iddialarına ilişkin şikâyet veya ihbar başvuruları, tüm bilgi ve belgelerle birlikte incelenmek ve karara bağlanmak üzere Rektörlük tarafından ilgili Etik Kurula gönderilir.
- b) Etik ihlali iddiasına konu olan bir durum nedeniyle başlatılan bir yargılama veya yürütülen bir disiplin soruşturması, Etik Kurulun inceleme ve karar verme yetkisini ortadan kaldırmaz. Bununla birlikte Etik Kurul; yapacağı incelemeyi, yargılama veya soruşturmanın sonuçlanmasına kadar erteleyebilir.
- c) Etik ihlali iddiasına konu olan mensubun Doçentlik Sınavına başvurusu olduğuna ilişkin şikâyet, ihbar veya tereddüt varsa kişinin durumu Üniversitelerarası Kurul Başkanlığından teyit edilir. Mensubun Doçentlik Sınavı başvurusu olduğu bildirilirse; iddialarla ilgili her türlü bilgi ve belge Üniversitelerarası Kurul Başkanlığına gönderilir. Etik Kurul, Üniversitelerarası Kurulun yapacağı inceleme sonuçlanıncaya kadar kendi incelemesini bekletebilir.
- ç) Etik ihlali iddiasıyla hakkında inceleme başlatılan mensuptan; Etik Kurul tarafından iddialara ilişkin bilgi ve belgelerle birlikte yazılı savunma da istenir. İlgili kişi, savunma talep yazısının kendisine ulaştığı tarihten itibaren on beş gün içinde savunmasını vermediği takdirde, bu durumun savunma talebi yazısında belirtilmiş olması koşuluyla, Etik Kurul; diğer bilgi ve kanıtlara dayalı olarak karar verir.
- d) Hakkında etik ihlali incelemesi başlatılan kişi, iddiaları içeren belgelerin bir örneğinin kendisine verilmesini talep edebilir. İnceleme başlatılan kişiye ilgili belgeler tutanakla teslim edilir ve on beş gün içinde savunmasını vermediği takdirde diğer bilgi ve kanıtlara dayalı olarak hakkında karar verileceği, tutanakta belirtilir. Gerekli durumlarda savunma, sözlü olarak da alınabilir.

Bilimsel araştırma izin başvurusu;

- e) Üniversite mensupları yürütücü/danışman olarak fiziksel müdahale içermeyen gözlemsel ve betimsel nitelikte araştırmalar (anket, ölçek/skala çalışmaları,

dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları vb.) ile ekolojik çalışma konularında bilimsel araştırma etiğine uygunluk izin başvurularını, Kılavuzda belirtilen başvuru usul ve esaslarına göre hazırlayarak buldukları birimden akademik hiyerarşiyi de takip ederek Rektörlüğe iletir.

Diğer kurumların başvurusu;

- f) Başka kurum personeli veya paydaş, Kılavuzda belirtilen başvuru usul ve esaslarına göre hazırlayacağı Etik Kurul başvuru dosyasını bağlı bulunduğu kurum aracılığıyla Rektörlüğe göndererek Etik Kurula başvurabilir.

Etik inceleme esasları

MADDE 9 – Etik Kurulun etik inceleme esasları şunlardır:

- a) Kurul, ilke olarak tüm değerlendirmelerini dosya üzerinden yapar ancak etik ihlali yaptığı iddiasında bulunulan kişiden yazılı savunma ister, gerekirse kişinin sözlü savunmasını da alır.
- b) Etik Kurul, Kurul Başkanının çağrısı üzerine üye tam sayısının salt çoğunluğuyla kapalı oturumda toplanır. Başkanın bulunmadığı durumlarda başkan yardımcısı Kurula başkanlık yapar. Bununla birlikte, etik ihlali başvurularının incelenmesinde Etik Kurul, Kurul Başkanının çağrısı üzerine tüm üyelerin katılımıyla kapalı oturumda toplanır. Kurulda, Toplantı Raportörü de hazır bulunur. İnceleme konusu olan dosyalar bakımından gizlilik esastır. Üyeler, inceleme konusu olan dosyaların içeriğini Kurul toplantısı dışında tartışamaz ve dosyalarla ilgili bilgi veremez.
- c) Etik Kurul Başkanlığı, her bir başvuru dosyası için bir raportör görevlendirir. Raportör, gerekçelerini yazılı olarak bildirmek suretiyle görevden çekilebilir.
- ç) Raportör, Sekreteryaya aracılığıyla Anadolu Üniversitesi mensuplarından dosyayla ilgili doğrudan yazılı bilgi alabilir. Bu bilgi ve belgeler Etik Kurul inceleme dosyasında saklanır.
- d) Raportör, bir ay içinde ön incelemeyi tamamlayarak, yorum ve önerisini de içeren yazılı raporunu Etik Kurula sunar. Gerekli durumlarda raportöre ek süre verilebilir.
- e) Etik Kurul Başkanı, ön incelemesi tamamlanan başvuru dosyalarını değerlendirilmek üzere Kurulun gündemine alır.
- f) Yapılan başvuruların usul bakımından kabulü ve değerlendirmeye alınması yetkisi Etik Kurula aittir. Usulüne uygun hazırlanmayan başvuru dosyaları inceleme alınmaz ve bu durum, başvuru sahibine yazılı olarak bildirilir.
- g) Etik Kurul, etik ihlali incelemesi ile her türlü bilimsel araştırma için bilim etiğine uygunluk izin başvurularının değerlendirilmesini en geç altı ay içinde tamamlar ve raporunu hazırlar. Bu süre, başvurunun kayda alındığı tarihte başlar. Bir yargılama süreci veya yürütülen başka bir disiplin soruşturması olmadığı ve gerek görüldüğü hâllerde Etik Kurul bu süreyi bir defaya mahsus olmak üzere üç aya kadar uzatabileceği gibi bazı başvuruların incelenmesini üç ay süreyle erteleyebilir.
- ğ) Bilirkişi veya uzman, dosya kendisine ulaştığı andan itibaren en geç bir ay içinde konuya ilişkin raporunu hazırlayıp Etik Kurul Başkanlığına gönderir. Bu süre bir defaya mahsus olmak üzere en çok bir ay uzatılabilir. Birden fazla bilirkişi veya uzmandan görüş istenmişse her bilirkişi veya uzman birbirinden bağımsız olarak kendi raporunu hazırlar.
- h) Bilimsel araştırma etiğine uygunluk izin kararı; a) “Çalışmanın bilim ve araştırma etiği açısından sakıncası bulunmamaktadır”, b) “Çalışma, bilim ve

araştırma etiği açısından uygun bulunmamıştır” biçiminde alınır. Ancak Kurul son kararını vermeden önce “Başvuruda Düzeltme Yapılması” kararı verebilir. Bu durumda, başvuru sahibi gerekli düzeltmeleri en geç altı ay içinde yaparak başvurusunu günceller. Reddedilen veya istendiği hâlde başvuru belgelerinde gerekli ve yeterli düzeltmeler yapılmayan başvurular, tekrar değerlendirmeye alınmaz.

- ı)** İncelemesi tamamlanan etik ihlali başvuruları ile bilimsel araştırma etiğine uygunluk izin başvuruları Etik Kurulda tartışmaya açıldıktan sonra oylanır. Karar, üye tam sayısı salt çoğunluğuyla alınır. Alınan karar gerekçeleriyle birlikte yazılarak toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır. Karara muhalefet eden üye, karşı oy gerekçesini yazmak zorundadır.
- i)** Kurul üyeleri kendilerine veya daha önce birlikte çalışma yaptıkları ve olası çıkar çatışması veya örtüşmesi olabilecek kişilere ait gündem maddelerine ilişkin müzakerelere katılamaz ve oy kullanamaz.
- j)** Etik incelemesi yapılan mensubun lisansüstü tez danışmanları; doçentlik jürilerinde görev almış öğretim üyeleri; kendi üniversitesinde görev yapan öğretim üyeleri; eşi ve üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece dâhil) kan veya sıhrî hısımları ile husumeti bulunan kişiler, bilirkişi veya uzman olarak atanamaz.
- k)** Etik kurul tarafından etik ihlali incelemesine ilişkin olarak alınan kararlar öneri niteliğinde olup bu kararlar onaylanmak veya başka bir karar alınmak üzere Rektöre sunulur.
- l)** Etik ihlalinin olması hâlinde asıl müellif, zarar gören veya hakları olumsuz etkilenen kişi ve kuruluşların rıza göstermesi; ilgililerin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.
- m)** Bilimsel araştırma ve yayım etiği ihlali tespit edilmesi hâlinde Üniversite tarafından konunun mensubuna ve varsa paydaşları ile kurumlarına bilgi verilir.
- n)** Etik ihlali kararları en geç bir ay içinde Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına bildirilir.
- o)** Üyeler, uzman ve bilirkişiler ile başvuru sürecinde yer alan mensuplar, yaptıkları işlemlerle ve incelemeye ilgili edindikleri bilgi ve belgeleri açıklayamaz ve herhangi bir şekilde kullanamaz.
- ö)** Etik Kurul, inceleme sürecinde diğer kurum ve kuruluşlarla her türlü yazışmayı Rektörlük aracılığıyla yapar.
- p)** Daha önce Etik Kurul tarafından incelenip karara bağlanmış olan etik ihlali başvurusu hakkında yeni kanıtlar gösterilmedikçe bir daha başvuru ve inceleme yapılmaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Son Hükümler

Gizlilik ve Saklama

MADDE 10 – Etik Kurul incelemeleri ve kararlarıyla ilgili gizlilik, kararların saklanması ve diğer hususlar şunlardır:

- a)** Etik Kurulda yapılan tüm incelemelerde gizlilik esastır. Etik Kurulları başkanlarından ve üyelerinden gizlilik beyannamesi alınır. Kurula sunulan dosyalardaki belgelerin gizliliğinin ve güvenliğinin korunmasından Sekreteryaya sorumludur.

- b) Etik Kurul kararları, genel düzenlemeler dışında gizlidir. Etik Kurulun tespitleri hakkında, bu Yönergede belirtilen kişi ve kuruluşlar ile başvuru sahibinden başkasına bilgi verilmez.
- c) Bu Yönerge kapsamında yapılan inceleme sonucunda alınan tüm kararlar, Etik Kurul Sekreteryası tarafından gizlilik ilkesine uyularak dosyalanır ve süresiz saklanır.
- ç) Üniversite mensuplarının, Üniversite mensubu olmadıkları zamana ilişkin olarak haklarında bilimsel araştırma ve yayın etiği ihlali yaptığına ilişkin şikâyet veya ihbar yoluyla bir başvuru olursa; iddia, eylemin gerçekleştiği sırada mensubun bağlı bulunduğu yükseköğretim kurumu tarafından değerlendirilerek karara bağlanır.

Yürürlükten kaldırılan Yönerge

MADDE 11 – Anadolu Üniversitesi Senatosunun 11/5/2011 tarihli ve 8/4 sayılı kararıyla kabul edilen “Anadolu Üniversitesi Etik Kurulu Yönergesi” yürürlükten kaldırılmıştır.

Hüküm Bulunmayan Hâller

MADDE 12 – Bu Yönergede ve Bilim Etiği Kılavuzunda hüküm bulunmayan hâllerde; ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanır.

Yürürlük

MADDE 13 – Bu Yönerge, Anadolu Üniversitesi Senatosu tarafından kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 14 – Bu Yönerge, Anadolu Üniversitesi Rektörü tarafından yürütülür.